

2.5.2013

Dnro 1526/4/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

YKSITYISEN LÄÄKÄRIN MÄÄRÄÄMIIN RESEPTILÄÄKKEISIIN MYÖNNETTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI

1 KANTELU

- - -

Kantelija kertoi, ettei hänen kiireellistä toimeentulotukihakemusta käsitelty lain mukaisella tavalla. Kantelijan mielestä - - - sosiaalitoimen menettelyn johdosta hän ei saanut välttämättömiä hänelle kuuluvia lääkkeitä saman päivän aikana. - - -

- - -

3 RATKAISU

3.1 Toimeentulotukihakemuksen käsittely

Toimeentulotukilain 14 a §:n mukaan toimeentulotukiasia on käsiteltävä siten, että asiakkaan oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon ei vaarannu. Kiireellisessä tapauksessa päätös on tehtävä käytettävissä olevien tietojen perusteella samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. Muussa kuin kiireellisessä tapauksessa päätös on tehtävä viivytyksettä, kuitenkin viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. Päätös toimeentulotuen myöntämisestä on pantava viivytyksettä täytäntöön.

Hallituksen esityksen (HE 119/2007 vp.) mukaan ”tarkoitus on, että kunnan toimeentulotukiasioita käsittelevä viranhaltija harkitsee tapauskohtaisesti asian kiireellisyyden. Asian kiireellisyyden arviointi edellyttää sosiaalihuollon ammatillista osaamista. Kiireellisessä tilanteessa asiakkaalle voitaisiin myöntää esimerkiksi ruoka-apua, välttämättömien lääkkeiden tai matkalipun hankintaan taikka turvata henkilön tai perheen kiireellisen majoituksen järjestäminen. Päätös voitaisiin, kuten tälläkin hetkellä, tehdä myös vain osasta hakemusta. Siitä osasta asiakkaan esittämiä menoja, jotka eivät ole kiireellisiä tai jotka vaativat lisäselvittelyä, voitaisiin tehdä ratkaisu erikseen.”

- - -

3.2

Toimeentulotuen myöntäminen terveydenhuoltomenoihin

Sosiaali- ja terveystoimen lausunnosta ja selvityksestä ilmenee, että - - - sosiaali- ja terveyslautakunta on vahvistanut ohjeet siitä, että toimeentulotuessa terveydenhuoltomenoina huomioidaan ensisijaisesti julkisessa terveydenhuollossa annetusta hoidosta ja siellä määrätyistä sairauden hoitoon tarkoitetuista reseptilääkkeistä aiheutuneet kustannukset. Ohjeen mukaan yksityisen terveydenhuollon menoja huomioidaan ainoastaan erityistilanteessa ja kertaluontoisesti, mikäli erityishoidon tarve ja hoidon kiireellisyys tai asiakkaan hoitosuhteen jatkuvuus perustellusti sitä edellyttää.

Totean tämän osalta yleisesti seuraavaa.

Toimeentulotukilain 7 b §:n mukaan perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon muun muassa vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Toimeentulotukilain 7 c §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan tarpeellisen suuruisena huomioon erityismenot joita ovat muun muassa henkilön tai perheen erityistarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulotuen turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot. Lähtökohtaisesti terveydenhuoltomenot tulevat korvattavaksi toimeentulotukilain 7 b §:n mukaisina muina perusmenoina siltä osin kun terveydenhuoltomenot eivät kuulu 7 a §:n mukaiseen perusosaan.

Toimeentulotukeen oikeuttavien terveydenhuoltomenojen sisältöä ei ole toimeentulotukilaissa tarkemmin määritelty. Sosiaali- ja terveysministeriön toimeentulotuen soveltamisoppaan (STM-oppaita 2013:4) mukaan pääsääntöisesti edellytetään käytettäväksi julkisia terveydenhuoltopalveluja. Yksityisistä terveydenhuollon palveluista aiheutuvat kustannukset voidaan ottaa huomioon vain poikkeuksellisesti, kun asiakkaan tarve saada sellaista hoitoa, jota ei ole saatavissa julkisessa terveydenhuollossa, hoidon kiireellisyys tai jatkuva hoitosuhde sitä perustellusti edellyttävät.

Myös korkein hallinto-oikeus on todennut useissa terveydenhuoltomenoja koskevissa toimeentulotukipäätöksissään, että julkiset terveydenhuoltopalvelut ovat ensisijaisia palvelujärjestelmiä ja että terveydenhuoltomenoja toimeentulotuella korvattaessa edellytetään yleensä, että käytetään julkisia terveydenhuollon palveluja. Korkein hallinto-oikeus on päätöksissään todennut muun muassa, että yksityisistä terveydenhuoltopalveluista johtuvat kustannukset voidaan toimeentulotukea myönnettäessä ottaa huomioon vain poikkeuksellisesti, kuten esimerkiksi silloin, kun erikoishoidon tarve tai hoidon kiireellisyys sitä perustellusti edellyttää (esimerkiksi KHO 27.8.2004 T2076).

Totean, että en pidä lainvastaisena sellaista menettelyä, jossa toimeentulotuessa edellytetään käytettäväksi ensisijaisesti julkisen terveydenhuollon palveluita ja että toimeentulotuen saaminen yksityiseen terveydenhuoltoon rajataan sellaiseen hoitoon, jota ei voi saada julkisesta terveydenhuollosta. Sen sijaan epäselvää on se, millä tavoin toimeentulotuessa suhtaudutaan yksityisen lääkärin antamiin lääkemääräyksiin (reseptillä hankittaviin lääkkeisiin). Kysymys tällöin ei ole muun kuin julkisen tahon antamasta hoidosta vaan lääkemääräyksestä. Samanlainen lääkemääräys voitaisiin antaa myös julkiselta puolelta. Kysymys voi olla ja on usein sellaisista välttämättömistä ja asiakkaalle tarpeellisista lääkkeistä, joista aiheutuvat kustannukset ovat toimeentulotuen hakijalle samoja riippumatta siitä, onko hän asioinut julkisessa terveydenhuollossa vai yksityisessä terveydenhuollossa.

Kuten olen edellä todennut, sosiaalihuollon asiakkaalla on mahdollisuus saattaa kysymys reseptilääkkeiden korvaamisesta tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tästä syystä kirjoitus ei anna aihetta puoleltani muuhun kuin että kiinnitän - - - sosiaali- ja terveystoimen huomiota edellä sanottuun.

- - -